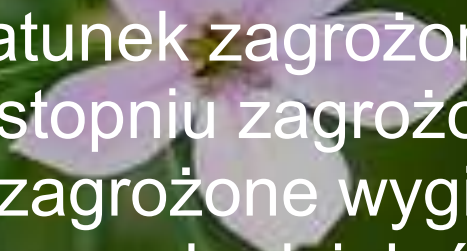

Gatunki zagrożone

Marta Wietecha kl. 3a

Czym jest gatunek zagrożony?

Gatunek zagrożony to gatunek w większym lub mniejszym stopniu zagrożony wyginięciem. Gatunki mogą być zagrożone wyginięciem z przyczyn naturalnych lub z powodu działań człowieka. W celu ograniczenia wymierania gatunków wiele krajów wprowadziło prawo chroniące zagrożone gatunki, zabraniające polowań i zajmowania ich siedlisk na inne cele. Do podstawowych działań zmierzających do ochrony różnorodności biologicznej należy ewidencjonowanie gatunków zagrożonych.

Główne przyczyny zagrożenia gatunków

-
- Zmniejszenie liczby naturalnych siedlisk (np. wylesianie, osuszanie bagien i terenów wodno-błotnych, regulowanie i tworzenie zapór rzecznych).
 - Wprowadzanie zanieczyszczeń chemicznych do atmosfery, hydrosfery i gleby.
 - Prowadzenie monokulturowych upraw leśnych i rolnych.

Rejestr gatunków zagrożonych

- Polska Czerwona Księga Zwierząt – rejestr zagrożonych gatunków zwierząt na terenie Polski. Zawiera listę ginących gatunków zwierząt z dokładnym ich opisem i mapami rozmieszczenia. Określa także stopień zagrożenia poszczególnych gatunków, rzadkość ich występowania oraz stosowane i proponowane sposoby ochrony.
- Polska czerwona księga roślin – wybór taksonów roślin zagrożonych na terenie Polski wyginięciem, a także tych, które już wyginęły. Obejmuje paprotniki i rośliny nasienne występujące w XIX i XX wieku na terenie Polski, w jej obecnych granicach.

Silnie zagrożone gatunki Polskich zwierząt:

Żółw błotny (*Emys orbicularis*) - jedyny rodzimy gatunek żółwia żyjący w Polsce, a żyje w środowisku naturalnym nawet powyżej 120 lat. Gatunek pod ochroną, bardzo rzadki. Wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt z kategorią zagrożenia **EN** czyli gatunek bardzo wysokiego ryzyka, zagrożony wyginięciem.

Ścisła ochrona żółwia w Polsce owocuje ochroną miejsc jego występowania (różne źródła podają, że około 335 ostoi zasiedlają żółwie). W celu zachowania populacji żółwia błotnego w Polsce stosuje się akcje sztucznego wylęgu tych gadów, podchowania i wypuszczania ich do naturalnego środowiska. Ścisłą ochroną został objęty w 1935 roku.

Kozica tatrzańska (*Rupicapra rupicapra tatrlica*) jest endemitem - Tatry to jedyne miejsce, gdzie występuje. Spotkać ją można na całym obszarze Tatr, w piętrze hal i turni, liczniejsza jest w niemal zamkniętych dla ruchu turystycznego Tatrach Bielskich. Wbrew nazwie, kozica nie jest krewniaczką kozy, ale jedynym europejskim gatunkiem antylopy. Inne gatunki kozic żyją w Alpach i innych wysokich górach naszego kontynentu. Kozica jest gatunkiem zagrożonym wyginięciem. Ich liczba jest niepokojąco mała i wciąż spada. W 2000 roku było ich (po obu stronach granicy) 288 sztuk, w 2001 - 228 sztuk. W 2002 roku pierwszy raz zaobserwowano tendencję wzrostową: naliczono 300 kozic. Ważną przyczyną wymierania tych zwierząt jest zakłócanie ich spokoju przez ludzi.

Sokół wędrowny (*Falco peregrinus*) gnieździ się wśród nadmorskich skał, w górach i na wyżynach. W północnej Europie zajmuje nieraz nadrzewne gniazda porzucone przez innego ptaka drapieżnego. W niektórych europejskich krajach (nawet w Polsce) stał się już rzadkością. Przyczyn tego jest kilka. Po pierwsze ptak ten był przez długie lata prześladowany przez człowieka. Po drugie kłusownicy wybierali z jego gniazd jaja oraz pisklęta, aby dostarczyć je sokolnikom. Wreszcie sokół żywił się pokarmem skażonym pestycydami.

Gatunki zagrożone Polskich roślin:

Wawrzynek wilczelyko (*Daphne mezereum*) - Roślina silnie trująca. Podlegająca całkowitej ochronie.

Jest to krzew o grubych, wyprostowanych gałązkach, osiągających półtora metra wysokości. Rośnie głównie w cienistych lasach liściastych i mieszanych na silnie zawilgoconych ilastych i gliniastych glebach. Wilczelyko zawiera trujące substancje: dafnetoksynę i mezereinę, po których spożyciu dochodzi do uszkodzenia nerek, centralnego systemu nerwowego i układu krążenia. Około 30% zatruc nimi prowadzi do śmierci, a dawką śmiertelną dla człowieka jest 10 do 12 owoców wawrzyńka. Typowe objawy zatrucia nimi, to wymioty i krwotoki. W każdym, takim przypadku potrzebna jest natychmiastowa pomoc lekarska.

Lilia złotogłów (*Lilium martagon* L.) -

Duże, różowoczerwone kwiaty lili, zwykle od 3 do 12 na łodydze, zwisają na długich szypułkach i są trudno dostępne dla licznych chcących je zapylić owadów. Tylko motyłom nocnym z rodziny zawisakowatych udaje się ta sztuka.

Lilia złotogłów jest wieloletnią, wysoką do 1,5 m rośliną cebulową. Na świecie rośnie ok. 75 gatunków lili. W Polsce na naturalnych stanowiskach występują tylko dwa: bardzo rzadka lilia bulwkowata, o kwiatach pomarańczowych (rośnie tylko na łąkach górskich Podhala i Orawy) oraz lilia złotogłów występująca w lasach liściastych. Oba gatunki podlegają ścisłej ochronie prawnej. Największym zagrożeniem dla rosnących dziko lili, choć uprawia się wiele ich nowych form i odmian, jest zrywanie lub przenoszenie do ogródków przydomowych. Może amatorów pięknych kwiatów zniechęci fakt, że lilia złotogłów nie znosi przesadzania.

Tojad, mordownik (*Aconitum L.*)

– rodzaj roślin wieloletnich z rodziny jaskrowatych. Liczy 80-300 gatunków (wg różnych źródeł), zamieszkujących półkulę północną. W Polsce dziko występuje 12 gatunków, wszystkie objęte są ścisłą ochroną. Ze względu na zagrożenie wyginięciem 7 gatunków wpisano do Polskiej czerwonej księgi roślin. Tojad mocny zawiera silnie toksyczny alkaloid - akonitynę, blokującą zakończenia nerwowe na płytce nerwowo-mięśniowej.

Gatunki zagrożonych zwierząt na świecie:

Niedźwiedź polarny (*Ursus maritimus*) zamieszkujący Arktykę. Doskonale pływa i nurkuje, może ważyć do 410 kg. Zagrożony wyginięciem z powodu globalnego ocieplenia: kiedy stopią się lodowce, które zamieszkuje, nie będzie miał szans na przeżycie na wolności. Zagrożają mu zanieczyszczenia - wpływają na przeżywalność młodych niedźwiadków oraz na układ odpornościowy i hormonalny tych zwierząt.

Panda wielka (*Ailuropoda*

melanoleuca) jest zwierzęciem niezwykle rzadkim, należącym do rodziny niedźwiedzi. Liczebność jej populacji szacowana jest na tysiąc sto osobników. Żyje w lasach bambusowych, na zboczach gór w zachodnich Chinach, u podnóża Tybetu. Żywi się wyłącznie liśćmi i pędami bambusów, niekiedy zjada padlinę lub drobne zwierzęta. Obecnie w Chinach trwają prace nad reprodukcją tego gatunku, co jest trudne ze względu na ich rozród - samica rodzi 2 lub 3 małe, zaś następny okres rozrodczy następuje po 2 latach.

Konura żółtolica

(*Ognorhynchus icterotis*).

Jest to średnich rozmiarów papuga (ok. 40 cm).

Zamieszkiwała tereny wysokich Andów (Kolumbia i Ekwador).

Zagrożona przez polowania dla piór, kłusownictwo i chwytanie do niewoli. Uważano, że papuga całkowicie wyginęła, jednak w 1999 badacze znaleźli stadko 81 sztuk w Kolumbii.

Dzięki staraniom naukowców udało się zwiększyć populację tych ptaków do 160, zaś obecnie ich liczba wynosi 277.

Gatunki zagrożonych roślin na świecie:

Halophila Thouars- rodzaj wieloletnich traw morskich, należący do rodziny żabiściekowatych. Przedstawiciele rodzaju występują naturalnie w strefach przybrzeżnych Starego i Nowego Świata. 17 gatunków *Halophila* zostało uwzględnionych w Czerwonej Księdze Gatunków Zagrożonych, z czego 3 jako zagrożone wyginięciem ze statusem VU (narażone).

Cycas micronesica – gatunek sagowca występujący w Mikronezji, na archipelagu Marianów i na Karolinach. Gatunek wyróżnił w 1994 roku Ken Hill; wcześniej rośliny te opisywano jako *C. circinalis* lub *C. rumphii*. Gatunek ten określany jest jako zagrożony, w związku z zawleczeniem na obszar jego naturalnego występowania czerwca (*Aulocapsis yasumatsui*).

Zgłowień, encefalartos,
(Encephalartos), rodzaj roślin
nagozalążkowych drzewiastych z
klasy sagowców, obejmujący 62
gat. drzew lub krzewów
występujących w południowej
części Afryki, gł. na skrajnie małych
obszarach, w suchych i skalistych
siedliskach; jedne z najbardziej
zagrożonych drzew świata, prawie
wszystkie z. (57 gat.) znajdują się
na Czerwonej Liście Gat.
Zagrożonych Wymarciem na
Świecie

System ochrony przyrody

Dwa główne filary systemu ochrony przyrody w Polsce i większości krajów świata stanowią:

- Ochrona obszarowa - jest stosowana w formie rezerwatów przyrody, parków narodowych, rezerwatów biosfery itp.
- Ochrona gatunkowa odnosi się do rodzimych gatunków dziko żyjących zwierząt, zwłaszcza rzadkich, endemicznych i zagrożonych wyginięciem. określa listę gatunków objętych ochroną, sposoby realizacji ochrony oraz stosowne ograniczenia, zakazy i nakazy.

Źródła

www.google.pl

www.biologia.pl

www.iucnredlist.org

Koniec